

Jose Migel Barandiaranen ekarpena Arkeologia, Etnografia eta euskal Mitologiara IV

18.Jun - 19.Jun 2026

Cód. K02-26

Mod.:

Online en directo Presencial

Edición

2026

Tipo de actividad

Curso de Verano

Fecha

18.Jun - 19.Jun 2026

Ubicación

Ataun

Idiomas

Euskera

Validez académica

20 horas

DIRECCIÓN

Jose Antonio Mujika Alustiza, UPV/EHU

Comité Organizador

Descripción

José Miguel de Barandiarán profundizó en diferentes líneas de investigación como la arqueología, la etnografía, etc. y, en los últimos años, en los Cursos de Verano se han tratado temas menos conocidos de su vida y trabajo. Este año tendremos la oportunidad de acercarnos al ambiente de los años del Seminario y a su visión del evolucionismo.

Los fructíferos resultados de sus trabajos de campo han permitido a generaciones posteriores profundizar en los restos y en la información recopilada en etnografía y arqueología. De este modo, los miembros de los Grupos Etniker, que investigaron en torno a él durante la segunda mitad del siglo XX, investigaron temas que hoy pueden ser reinterpretados desde otros puntos de vista. Además, con su metodología etnográfica adaptada a la época actual, conoceremos los datos y la reflexión obtenida a partir de su aplicación en una comarca de Navarra hasta ahora no estudiada.

Por último, los nuevos hallazgos en el campo de la arqueología nos permitirán conocer nuevos datos de los ataques a los pueblos del final de la prehistoria y contar con nueva información, a partir de restos conocidos desde hace años, por las últimas investigaciones en genética y filología.

Objetivos

Profundizar en la vida y los trabajos de José Miguel de Barandiarán, para ponerlos en valor y divulgar sus aportaciones. Se profundizará sobre el primer grupo de investigación multidisciplinar que sentó las bases de la Prehistoria vasca.

Se tratará de contextualizar la vida y obra de J. M. de Barandiarán en la sociedad del momento.

Reflexionar e interpretar sobre personajes emblemáticos de la mitología vasca y de la onomástica referida a los megalitos.

Presentar los avances producidos en la última década en el campo de la arqueología y de la genética.

Colaboradores específicos del curso

[Jose Miguel Barandiaran Katedra](#)

Programa

18-06-2026

08:45 - 09:00	Registro
09:00 - 09:15	“Ikasturtearen irekiera” Juana Goizueta Vértiz EHU - Gipuzkoako Campuseko ErrektoreordeaIdioma: euskera Martin Aramendi Arana Ataungo Udala - AlkateaIdioma: euskera Jose Antonio Mujika Alustiza EHU - IrakasleaIdioma: euskera
09:30 - 10:20	“Euskal pentsamendua Gasteizko Seminarioan” Jon Mentxakatorre Odriozola Mondragon Unibertsitatea - IrakasleaIdioma: euskera
10:30 - 11:20	“Aita Jose Migel Barandiaran, antieboluzionista begi-bistakoa” Kepa Altonaga Sustacha UPV/EHU - IrakasleaIdioma: euskera
11:30 - 12:20	“Etniker proiektuaren datu etnografikoen berrirakurketa ikuspegi feministatik” Maialen Altuna Etxeberria UPV/EHU - IrakasleaIdioma: euskera
12:30 - 13:20	“Nafarroako landa mundutik mundu industrialerako bidea: esparru domestikoak aztergai” Kristina Maria Pozo Sevilla UPV/EHU - IkertzaileaIdioma: euskera

19-06-2026

09:10 - 10:00	“Su eta gar: Gatazkaren Arkeologia Burdin Aroan mendebaldeko Pirinioetan “ Mattin Aiestaran De La Sotilla Aranzadi Z. Elkartea - ikertzaileaIdioma: euskera
10:10 - 11:00	“Aintzinaroko jainko-jainkosak Barandiaranen mitologia hiztegian” Luis Mari Zaldua Etxabe Euskal Filologian doktorea eta euskaltzain urgazlea - Euskal Filologian doktorea eta euskaltzain urgazleaIdioma: euskera
11:25 - 12:15	“Vida y muerte en las sociedades megalíticas vascas: una mirada a nuestro pasado a través del ADN antiguo” Iñigo Olalde Marquinez Facultad de Farmacia - IkerlariaIdioma: euskera
12:30 - 13:20	“Barandiaranen bidetik, herri txikietako bizimoduetan etnografia gaur egun” Iosu Ozaita EHU - IkertzaileaIdioma: euskera

Dirigido por:

Jose Antonio Mujika Alustiza

UPV/EHU

(Beasain, 1957) Doktorea Historian eta UPV/EHUko Gasteizko Letretako Fakultateko Irakasle Titularra. Aranzadi Z. Elkarteko kidea eta UZEIn ere ibilia arkeologia/historiaurrerako euskarazko hiztegia lantzen. Ikerketa-lerro ezberdinak garatu ditu: Euskal Herriko aztarnategietan aurkitutako historiaurreko tresneria, hezurkizkoa (Isturitz, Urtiaga, Santimamiñe, Santa Catalina, Arenaza, etab.) eta harrizko (Praileaitz I, Herriko Barra, etab.). Landa-lana (miaketak, indusketak) Goierriko megalitotan egin du (trikuharrietan -Trikuaitzi, Zorroztarri, Praalata, etab.-, harkutxetan -Aitxu, Atxurbi-, eta baratze edo harrespiletan -Ondarre, Beaskin-), eta baita Arabako Errioxako sarbidedun trikuharrietan ere, J. Fernandez Erasorekin lankidetzan. Deba inguruko hainbat kobetako indusketak (Astigarraga, Aizkoltxo, etab.) egin edo aztertu ditu (Praileaitz I) lankidetzan X. Peñalverekin eta S. San Joserekin. Proiektu lehiakor nazional publikoko kide ere izan da eta baita zuzendaria ere. Azken urteetan, Aralarrek, Neolitik aurrera eta garai historikoetan, mendi inguruak izan duen erabilera edo kudeaketa arkeologikoki aztertzen ari da beste ikerlari batzuekin.

Profesorado

Mattin Aiestaran De La Sotilla

Historian lizentziatua EHU 2016an eta masterra Kuaternarioan unibertsitate berean 2017an. 2019tik doktorego tesia egiten ari da EHU berean Irulegiko aztarnategiaren inguruan (Aranguren Ibarra, Nafarroa) eta aztarnategi horretako arkeologo zuzendaria da. EHUko GIZAPRE IT-1435-22 ikerketa taldeko kidea da. Gainera, formazio aldi honetan kronologia protohistoriko eta erromatarreko hainbat esku-hartze arkeologikoren zuzendaria izan da Aranzadi Zientzia Elkarteko Arkeologia Historikoko Sailaren bitartez, bertako kide ere badelako. Ikerketa eta argitalpenei dagokienez, hainbat lan argitaratu ditu aldizkari espezializatuetan, horietako batzuk nazioarteko aldizkarietan. Hainbat arkeologia-jardunaldi espezializatutan parte hartu du eta dibulgaziozko hitzaldi ugari eman ditu Irulegiko aztarnategia eta Burdin Aroaren inguruan Pirinio inguruetan.

Kepa Altonaga Sustacha

Kepa Altonaga (Loiu, 1958) Biologia-ikasketak Euskal Herriko Unibertsitatean: 1980. urtean lizentzia eta 1988an doktore-gradua. "Zoogeografia", "Zoologia" eta "Biologiako Kontzeptuak eta Metodoa" irakasten ditu Zientzia eta Teknologia Fakultatean. Hainbat ikerketa burutu ditu Iberiar Penintsulako bare-barraskiloen taxonomiaren eta banaketaren gainean: Eusko Legebiltzarrak Munibe Saria eman zion bere ikerketa-taldeari 1992an. Gazterik euskaltzaletu zen, Caro Baroja irakurriz, eta 1978tik aurrera UEUko kidea da, 1992-95 tartean zuzendaria izan zelarik. UZEI, Elhuyar eta Euskaltzaindiarekin kolaboratu izan du. Idazlan ugari plazaratu ditu, baina gogokoenak dibulgaziozkoak. CAF-Elhuyar Merezimendu Saria jaso zuen 2016. urtean euskarazko zientzia eta teknologiaren kulturaren egindako lanarengatik. Liburuen artean: Folin marka: marraskiloak eta euskaldunak uharte galduan (1998), Armand David, pandaren aita (2001), Etxepare, Aldudeko medikua (2006), Darwin geurean (2010), Arnaut Abadiaren zoo ilogikoa (2011), Back to Leizarraga (2015), Patagoniara Hazparnen barrena (2017), Duvoisin kapitainaren malura (2018), Iridioaren mintzoa (2021), Axularren gerizapean (2022) Patrizioak eta plebeioak (2025).

Maialen Altuna Etxeberria

Martin Aramendi Arana

Juana Goizueta Vértiz

UPV/EHU. Dirección de la red latinoamericana de posgrado

Licenciada en Derecho por la Universidad de Navarra (1992) y Doctora en Derecho por la UPV/EHU (2006). Profesora Agregada de Derecho Constitucional de la UPV/EHU desde 1994. ; Miembro del Instituto de Derecho Público (Centro Especial de Investigación de la Universidad de Barcelona); miembro del Comité de Ética Institucional de la Diputación Foral de Gipuzkoa y Vocal de la Junta Directiva del Profesorado de Derecho Constitucional. Vicedecana de Calidad e Innovación Docente y Decana de la Facultad de Derecho (desde 2014) y Vicepresidente de la Conferencia de Decanos de las Facultades de Derecho de España. Directora de la red Latinoamericana de posgrados. Ha recibido el premio de Ética Jurídica Domingo Arizmendi de manos del colegio de abogados de Gipuzkoa. Ha sido investigadora visitante en varias Universidades extranjeras. Ha participado en casi 20 proyectos de investigación nacionales e internacionales. Autora de más de 50 publicaciones, ha realizado asimismo cerca de 40 aportaciones en congresos nacionales e internacionales. Sus principales líneas de investigación son: Derechos fundamentales; Políticas de inmigración; Ciudadanía europea e igualdad de género principalmente.

Jon Mentxakatorre Odriozola

Artez Euskara Zerbitzua

Jon Mentxakatorre Odriozola (Galdakao, 1992) Giza Zientzietan graduatua da, eta Filosofian eta Euskal Filologian doktorea. Tesigaitzat J.R.R. Tolkienen mitopoetika aztertu zuen filosofian, eta euskal mitopoesia filologian. Mondragon Unibertsitatean ari da, gaur egungo gizartea eta euskal pentsamenduaren gaien gainean irakas-ikerketan. Filosofia Saileko arduraduna da UEUn.

Jose Antonio Mujika Alustiza

UPV/EHU

(Beasain, 1957) Doktorea Historian eta UPV/EHUko Gasteizko Letretako Fakultateko Irakasle Titularra. Aranzadi Z. Elkarteko kidea eta UZEIn ere ibilia arkeologia/historiaurrerako euskarazko hiztegia lantzen. Ikerketa-lerro ezberdinak garatu ditu: Euskal Herriko aztarnategietan aurkitutako historiaurreko tresneria, hezurkizkoa (Isturitz, Urtiaga, Santimamiñe, Santa Catalina, Arenaza, etab.) eta harrizko (Praileaitz I, Herriko Barra, etab.). Landa-lana (miaketak, indusketak) Goierriko megalitotan egin du (trikuharrietan -Trikuaitz, Zorroztarri, Praalata, etab.-, harkutxetan -Aitxu, Atxurbi-, eta baratze edo harrespiletan -Ondarre, Beaskin-), eta baita Arabako Errioxako sarbidedun trikuharrietan ere, J. Fernandez Erasorekin lankidetzan. Deba inguruko hainbat kobetako indusketak (Astigarraga, Aizkoltxo, etab.) egin edo aztertu ditu (Praileaitz I) lankidetzan X. Peñalverekin eta S. San Joserekin. Proiektu lehiakor nazional publikoko kide ere izan da eta baita zuzendaria ere. Azken urteetan, Aralarrek, Neolitotik aurrera eta garai historikoetan, mendi inguruak izan duen erabilera edo kudeaketa arkeologikoki aztertzen ari da beste ikerlari batzuekin.

Iñigo Olalde Marquín

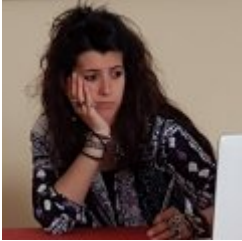
Doctor en Paleogenómica (Universidad Pompeu Fabra) y Licenciado en Biología y Bioquímica por la Universidad de Navarra. Su carrera investigadora se ha centrado en la recuperación de genomas humanos antiguos para el estudio de los movimientos migratorios y la organización social de las poblaciones Europeas durante los últimos 10 mil años, con especial énfasis en la Península Ibérica. Tras formar parte del grupo de investigación del Dr. David Reich en la Universidad de Harvard, actualmente es Investigador Ramón y Cajal e investigador Ikerbasque en el grupo BIOMICs de la UPV/EHU.

Iosu Ozaita

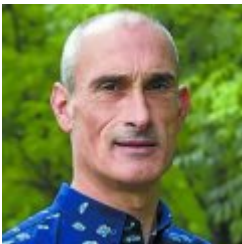
Josu Ozaita Azpiroz Antropologia Sozialean graduatua da (2015) eta Masterra burutua du (2017) Euskal Herriko Unibertsitatean (UPV/EHU). Bere ibilbidean zehar, hainbat ikerketa-beka garrantzitsu jaso ditu, horien artean Juan San Martín beka (2015), Jaime Altunarekin batera Gau Beltzaren inguruko azterketa egiteko, eta Jose Miguel Barandiaran beka (2017), Edurne Urrestarazurekin batera Arabar Errioxako

ardoaren inguruko kultura ikertzeko. Etnografiaren alorrean hainbat lan egin ditu, eta bere lan asko liburu formatuan argitaratu dira: Itzaltako kalabazen berpiztea (2018), Arabar errioxako enokultura sarea (2019), Sanferminetako azken erritua: Villavesaren entzierroa (2020), Piparra (2020) eta Be! Berastegiko artzaintzaren antropologia (2022). Euskararen inguruko hainbat taldekako ikerketan parte hartu du. Hitzaldiak eman eta artikulak ere idatzi ditu. Dibulgazioaren esparruan, Gau Beltza (2020) haurrentzako ipuina idatzi du eta hilabetero idazten du "Gastronomiaren antropologia" saila Gara egunkarian. Gaur egun, Barandiaran Katedrarekin doktoretza-tesia lantzen ari da, herri txikiak bizimoduak eta gastronomia uztartuz. Ikusentzunezko antropologian ere aritu da, eta 2025ean Donostiako Zinemaldiko "Eusko Label" saileko lehen sa

Kristina Maria Pozo Sevilla

Cristina Pozo Sevilla (Lodosa, 1993) Historian Graduatua, Euskal Herriko Unibertsitatean (2015). Emakumeen, Generoaren eta Herritartasunaren Ikasketetan masterra du Bartzelonako Unibertsitatean (2018), eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako, Batxilergoko, Lanbide Heziketako eta Hizkuntzen Irakaskuntzako Irakasleen Prestakuntzan masterra (UPV-EHU, 2020). Lizarrako (Nafarroa) BerHezi Kooperatibako kide da, berdintasunerako aholkularitza. 2025-2026 ikasturte honetan, kooperatiba honek Innova Rural programaren laguntza ekonomikoa jaso du, Nafarroako Kutxa Fundazioak eta "la Caixa" Fundazioak sustatua, Pueblerinas izena duen proiektuan egindako apustu eraldatzaileagatik. Proiektu horren helburua Nafarroako landa-munduko emakumeei ahotza eta ikusgarritasuna ematea da, hainbat formatutan. 2024az geroztik, Euskal Herriko Unibertsitatean egiten du lan, zehazki, Joxemiel Barandiaran Katedran egiten ari diren lanen barruan. Euskal landa-eremuko emakumeen inguruko ikerketa egiten du, eta doktore-tesia egiten du Geografia, Historiaurrea eta Arkeologia Sailean.

Luis Mari Zaldúa Etxabe

Gipuzkoako Parketxe Sarea

Licenciado en Filología Vasca. Doctor en Lengua y Lingüística. Académico correspondiente. Miembro de la comisión de onomástica de Euskaltzaindia. Miembro del proyecto de investigación Toponomasticon Hispaniae. Ha publicado varios libros y artículos, principalmente sobre cuestiones onomásticas.

Precios matrícula

PRESENCIAL

HASTA 18-06-2026

[Matrícula gratuita](#)

0 EUR

ONLINE EN DIRECTO

HASTA 18-06-2026

[Matrícula gratuita](#)

0 EUR

Lugar

Ataun

Ataun

Gipuzkoa